
OGLEDI / RASPRAVE

UDK 32:179.7:070>(47)

(83-94)

*Nataša Ružić**

Politička ubojstva novinara u Rusiji

**Ubojstvo Ane Politkovske dokazuje kako su se krvave 90-te
vratile u Rusiju**

Summary

The murder in 2006 of well-known Russian journalist Ana Politkovska is the motive for this article. The international organization Reporters Without Borders lists Russia as one of the most dangerous countries for the journalism profession. Many political analysts agree the murder of Politkovska has opened a new page in the history of modern Russia: Russia has returned to the bloody 1990s.

According to data from the Russian Federation of Journalists, in the last 15 years, more than 250 journalists have been killed in Russia. However, the International Herald Tribune reports this figure is too low and quotes data that 36 journalists, not 13, were killed in 2003, and in 2006, nine were killed instead of the reported two.

The motives for the journalists' murders differed. Some were killed because they criticized government policy, some died because they fought against corruption, and others wrote against racism. This article, however, focuses only on the deaths that were political.

Ključne riječi: Rusija, politička ubojstva novinara, senzacionalizam

* Nataša Ružić je magistar novinarstva i koordinator Odsjeka za novinarstvo Fakulteta političkih nauka Univerziteta Crne Gore

Poznati američki novinar Joseph Pulitzer smatra da se novinar mora boriti za napredak i promjene, nikada ne smije tolerirati nepravdu i korupciju, te se uvijek treba boriti protiv demagoga svih stranki, stalno oponirati privilegiranim i javnim pronevjeriteljima, uvijek suosjećati sa siromašnima, podupirati javno dobro, nikada biti zadovoljan samo objavljivanjem vijesti, uvijek biti neovisan, ne bojati se napasti zlo, bez obzira na to da li ga je uzrokovala plutokracija ili centri moći.¹

Nažalost, razvojni smjerovi u suvremenom novinarstvu su daleko od toga ideala. Današnja sredstva javnog priopćavanja zbog sve veće dobiti, sve se manje bave ozbiljnim problemima, a novinarstvo se sve više svodi na zabavu. «Tabloidi, žutilo u novinama i časopisima, naglašeni senzacionalizam, razgolićavanje osoba i događaja, narušavanje moralnih normi i standarda sve su češće pojave. Novine danas svoj tržišni položaj uglavnom temelje na elementima- seks, sport i skandal- što zacijelo utječe na naklade novina, ali ne pridonosi razvoju kvalitetnog novinarstva, stvaranju potrebne vjerodostojnosti novinara kao društvenih zaposlenika koji stvaraju ili bitno utječu na stvaranje javnog mnijenja».²

No, još uvijek ima pravih novinara, koji pišu o problemima u svojoj zemlji, često i protiv aktualne vlasti. Nažalost, u sadašnje vrijeme takvi novinari ne žive dugo.

Nedavno ubojstvo poznate ruske novinarkе Ane Politkovske povod je za pisanje ovog članka. Za početak malo statistike.

Prema podacima Ruske federacije novinara u posljednjih 15 godina ubijeno je više od 250 novinara. Izdvojila sam podatke od 2000. do 2006. godine.

Kao što se vidi iz navedenih podataka – 2000. god. ubijeno je 18 novinara

2001.- 3

2002.- 8

2003.- 13

2004.- 12

2005.- 2

2006.- 2

¹ Stjepan Malović *Osnove novinarstva*, Golden marketing, Zagreb, 2005, str. 88

² Ante Gavranović *Medijska obratnica*, ICEJ, Zagreb, 2006., str. 15

Međutim, *International Herald Tribune* tvrdi da je ta brojka znatno umanjena te navodi da 2003. npr. nije ubijeno 13 novinara, kako tvrdi Ruska federacija novinara, nego njih 36, a 2006. godine 9, a ne 2 novinara. Motivi ubojstava tih novinara su različiti. Ali, zadržat ćemo se samo na političkim ubojstvima, zato što nijedno od njih nije razjašnjeno. Na temelju te činjenice logično se može zaključiti da to nije bilo u interesu državne vlasti. Međunarodna organizacija Reporteri bez granica svrstava Rusku Federaciju u jednu od najopasnijih zemalja za novinare.

Prošlo je više od 10 godina od raspada Sovjetskog Saveza, ali ruski novinari i dalje rade u uvjetima cenzure, nasilja i smrti. Tako je položaj novinara ocijenila ta ugledna organizacija.

Većina ubijenih novinara kritizirali su državnu politiku, borili se protiv korupcije, pisali protiv rasizma.

Koordinator Komiteta za zaštitu novinara u Europi i Srednjoj Aziji, Aleks Lupis u intervju *Glasu Amerike* izjavio je: « Nažalost, položaj novinara na području bivšeg Sovjetskog Saveza pogoršava se iz godine u godinu. Naročito se to odnosi na Uzbekistan i Bjelorusiju. U Rusiji su praktički svi mediji pod kontrolom Kremlja, nastavljaju se ubojstva novinara, samocenzura se povećava, što je i razumljivo jer nisu svi novinari spremni da se suprotstave vlasti. U Rusiji je i sada zvanje neovisnog novinara ozbiljno ugroženo. Kriminalci znaju da mogu nekažnjeno ubijati novinare.»

Rusija: mjesto opasno za novinare

Njegovo mišljenje dijeli i Olga Panfilova, direktorica ruskog Centra za ekstremno novinarstvo, koja također ističe da je Rusija opasno mjesto za bavljenje novinarstvom. Protiv desetak novinara podignute su krivične prijave. Situacija sa slobodom riječi iz mjeseca u mjesec sve je gora. Po slobodi medija, Rusija zauzima 168 mjesto. Zašto? Prije svega zbog ubojstava novinara, zatim zbog nasilja i prijetnji od državnih tijela, cenzure i uhićenja novinara za uvredu i klevetu, miješanja države u uređivačku politiku.

Novinari koji se nisu bojali objektivno prikazati stanje u Rusiji, ne obazirući se na zastrašivanja i prijetnje, bili su okrutno ubijeni.

Navest ćemo primjere političkih ubojstava koja su dobila publicitet.

A koliko je bilo još ubojstava koja su prošla neopaženo!

Dmitrij Holodov - ubijen 17. listopada 1994. godine. Poginuo je od eksploziva podmetnutog u njegovu aktovku. Imao je samo 27 godina. Radio je u novinama *Moskovskij komsomolec*. Holodov je pisao o zloupotrebi u vojsci. Ne samo da je pisao protiv Ministarstva obrane, nego je svojim člancima uništio karijeru sina Pavla Gračeva. Znao je previše i zato je uklonjen. Prema službenoj verziji smatra se da je njegovo ubojstvo naručio bivši ministar odbrane Pavel Gračev, ali to nije dokazano. Sam Pavel Gračev je tijekom istrage priznao da je skinut s dužnosti «zahvaljujući» Holodovu, ali ga nije ubio. Na optuženičkoj klupi za ubojstvo Holodova našli su se vojnici Vladimir Morozov, Aleksandar Soroka, Konstantin Mirzajanc, Aleksandar Kapuncov, Konstantin Barkovskij na čelu s bivšim šefom obavještajne službe Pavlom Popovskim. Istraga je trajala 4 godine, ali 2000. godine svi su pušteni na slobodu.³ Roditelji Holodova su se obratili Europskom sudu prava čovjeka, ali je Sud odbio razmatrati ti djelo. Odluku su opravdali činjenicom da se ubojstvo dogodilo prije nego što je Rusija 1998. god. ratificirala Europsku konvenciju prava čovjeka.⁴

Vladislav Listjev - ubijen hicem iz pištolja 1. ožujka 1995. godine na ulazu zgrade u kojoj je stanovao. Imao je samo 39 godina. Bio je prvi televizijski producent u Rusiji. Idol mnogim mladim novinarima. Radio je na televiziji ORT.⁵ Prema prvoj verziji, njegovo ubojstvo naručio je ruski tajkun Boris Berezovski, koji je bio vlasnik telekompanije ORT, a Listjev generalni direktor. Prema službenoj verziji, Listjev je ubijen jer je odlučio zabraniti reklamiranje na toj televiziji, koja je od toga imala veliki prihod. Ova verzija je malo naivna, jer Berezovski nije morao likvidirati Listjeva, mogao ga je otpustiti. Rusko tužiteljstvo je nakon istrage ustvrdilo da je Listjev stradao zbog svoje profesionalne djelatnosti. On je u svojim člancima kritizirao pojedine političare i zato je uklonjen.

Larisa Judina - zvjerski ubijena u svom stanu 6. lipnja 1998. godine. Bila je urednica novina *Sovjetska Kalmikija danas*, koje su osnovane 1920. godine. Poslije kolovoza 1991. godine, kada je promijenjena vlast Gorbačev- Jeljcin, te su novine prestale izlaziti, ali je Judina došla na mjesto urednice krajem 1991. i pokrenula je novo izdanje.⁶

³ Демченко, Владимир: «Убийцы Дмитрия Холодова на свободе», (www.izvestia.ru, 20 oktobar 2006)

⁴ «Страсбургский суд рассмотрит дело Холодова», (www.grani.ru, 23 oktobar 2006)

⁵ Власова, Ирина: «Он делал честное телевидение. 10 лет как нет Влада Листьева», (www.newizv.ru, 21 oktobar 2006)

⁶ Дубинская, С: «Памяти Ларисы Юдиной», (www.novayagazeta.ru, 2. studenog 2006.)

U svojim člancima Judina je kritizirala predsjednika Kalmikije Iljumžinova, koji je tijekom javnih nastupa redovito ponavljao svoje zasluge i zauzimanje za bolji život naroda Kalmikije te je isticao kakav će procvat postići republika ako ga izaberu za predsjednika u trećem mandatu. Kao odgovor na njegove nastupe Judina je prva objavila podatke državne komore Ruske Federacije prema kojima Kalmikija spada u sedam najsiriomašnjih regija Rusije. Tijekom predizborne kampanje u proljeće 1993. godine Iljumžinov je izjavio: «Upravljat ću republikom kao korporacijom.» Judina je u vezi s time napisala: «Kada čovjek traži posao, njega pitaju želi li raditi. Ja u korporaciji Iljumžinova neću raditi».

U istrazi je dokazano da su 6. lipnja u stanu novinarku pričekali brat predsjednika Kalmikije Vjačeslav Iljumžinov i predsjednik Nacionalne banke Darbanov. Oni su ponudili Judinoj da prestane istraživati financijsku politiku vrha vlasti i da se preseli u Moskvu, gdje joj je već bio kupljen stan. Judina nije pristala i to je platila životom. Svi dokumenti financijske djelatnosti Nacionalne banke, predsjednikova fonda i agencije za razvoj i suradnju, to jest svi dokumenti koje je proučavala Judina uništeni su, a svjedok ovoga razgovora Dodgaev «poginuo» je pod nerazjašnjenim okolnostima.⁷

Poznati američki novinar ruskog porijekla Pol Hlebnikov - ubijen na ulici 9. srpnja 2004. godine. Bio je urednik ruskog izdanja časopisa *Forbes*. Zašto je ubijen Pol Hlebnikov? Napisao je knjigu *Kum Kremlja* u kojoj je razotkrio djelatnost mnogih moćnika. Tako je npr. pisao da je Jeljcinov režim jedan od najkorumpiranijih u svijetu. Berezovskog je nazvao utjecajnim vođom bande, koji je odgovoran za mnoga ubojstva. Likvidacija američkog novinara privukla je pozornost javnosti ne samo u Rusiji, nego i na Zapadu.

Novine *Washington Post* tvrdile su da je Berezovski ubio Hlebnikova. Berezovski je tužio novine, dobio parnicu i novinar mu se ispričao.⁸

Poslije se govorilo da je ubijen zbog knjige *Razgovor sa barbarom. Ispovijest čečenskog bandita*. Knjiga je napisana na osnovi intervjua s Ahmedom Nuhaevim – negativnom i odbojnom ličnošću. Budući da je Hlebnikov bio američki državljanin, učinjen je pritisak na rusko tužiteljstvo da što prije

⁷ Редакция: «Глава Калмыкии продолжает уничтожать убитого журналиста», (www.novayagazeta.ru, 2. studenog 2006.)

⁸ Гюльнар, Бек- Мухамед: «Кому мешал Пол Хлебников» (www.news.bbc.co.uk, 24 oktobar 2006)

otkriju ubojicu, i upravo je knjiga bila povod da se Ahmed Nuhaev optuži za Hlebnikovo ubojstvo.

Ipak, tužiteljstvo Ruske Federacije nikada nije objasnilo kakve dokaze imaju da je Nuhaev naručio ubojstvo, a slučaj je zatvoren nakon 4 mjeseca istrage, što je najblaže rečeno čudno.⁹

Ubojstvo Ane Politkovske dopunilo je popis likvidiranih novinara u Rusiji od Putinova dolaska na vlast. Ubijena je 7. listopada 2006. godine u dizalu zgrade u kojoj je stanovala.

Ana Politkovska - rođena 1958. godine u New Yorku u obitelji sovjetskih diplomata. Godine 1980. završila je fakultet novinarstva - MGU. Od 1982. do 1993. godine radila je u novinama *Известия, Воздушный транспорт, Меганполис экспресс*. Od 1994. do 1999. bila je komentatorica u novinama *Общая газета*, a od srpnja 1999. godine specijalna dopisnica i politička komentatorica *Nove gazete*.

Nova gazeta u kojoj je radila Politkovska bilo je jedno od malobrojnih izdanja koja su uspjela sačuvati svoju neovisnost. Zanimljivo je da 49% akcija pripadaju poslaniku ruske Dume i bankaru Aleksandru Lebedevu i bivšem predsjedniku Mihailu Gorbačevu, dok 51 % akcija pripada redakciji. Za ovo izdanje karakterističan je kritički pogled na politiku ruske vlade prema Gruziji, kao i rat u Čečeniji. Upravo zbog svoje politike te se novine nalaze pod stalnim pritiskom vlasti.

Politkovska je napisala knjige *Putovanje u pakao. Čečenski dnevnik i Putinova Rusija*.

Dobitnica je mnogih nagrada, npr. Zlatno pero Rusije i Zlatni gong. Na Zapadu su često objavljivali njezine članke, pa su je optužili da špijunira za zapadne obavještajne službe. U New Yorku je dobila nagradu za reportaže iz Čečenije. Bavila se i humanitarnim radom, pa je od Saveza novinara Ruske Federacije dobila nagradu za dobro djelo.

Za vrijeme tragedije u kazalištu na Dubrovki vodila je pregovore o oslobođenju talaca, jer su teroristi vjerovali samo njoj. U Londonu je na sudu branila Ahmeda Zakaeva kada je njegovu ekstradiciju tražilo tužiteljstvo u Rusiji.

⁹ Власова Екатерина, Добрынина Екатерина: «За что убили Пола Хлебникова», (www.rg.ru, 25. listopada 2006.)

Politkovska se 10 godina bavila aktualnom problematikom. Pisala je o korupciji u vojsci, o tome kuda je nestao novac namijenjen obnovi Čečenije, o mučenju i zlostavljanju nedužnog stanovništva. U biti pisala je o onome što su svi znali, ali se nitko nije usuđivao glasno reći. Pisala je oštro, nije se ustručavala prozvati krivca, neovisno o tome da li je to neko na položaju ili je običan građanin.¹⁰

Optuživali su je da simpatizira čečenske teroriste, jer je u člancima prozivala ruske oficire, koji su mučili čečensko mirno stanovništvo. Tako je u članku «Ljudi, koji nestaju» pisala o sudbini Čečenca Zelimhana Murdalova, kojega je ubio ruski oficir Sergej Lapin. Zahvaljujući njoj, Lapin je uhićen.

Politkovska je pisala o ratu u Čečeniji na drugi način. Pisala je protiv ruske propagandne mašinerije, člancima se suprotstavljala službenoj verziji o ratu.

Uzburkala je rusku javnost kada je napisala članak o rupama u kojima ruski vojnici drže čečenske zarobljenike i izivljavaju se nad njima. Nakon toga sastavljeno je povjerenstvo koje je utvrdilo da tih rupa u Čečeniji nema. Politkovska je optužena da je sve izmislila. Ali, novinarka je otišla u Čečeniju i dokazala da ne laže, jer su te rupe zakopali ruski vojnici neposredno prije dolaska povjerenstva. A *Nova gazeta* je provela akciju «Антияма».

U članku «Тortura на брду» ona piše da umjesto večernjeg filma, za desert ruski oficiri u Čečeniji muče ljude. Politkovska je okrivila rusku politiku, zahvaljujući kojoj Čečeni smatraju da svakog Rusa koji nosi pušku u rukama, treba ubiti.¹¹

Njezini najpoznatiji članci jesu «Novi tip ruske države: selo-koncentracijski logor», «Čečenija je dio Rusije, a Čečeni nisu». Otvoreno je optuživala Putina i Kremlj da stvaraju rat u Čečeniji.

«Jeste li primijetili da su prije predsjedničkih izbora u «našem carstvu» prestali pisati o izbjeglicama iz novog čečenskog rata? Kao da je 300 000 gladnih ljudi, koji su ostali bez svojih domova, nestalo u vremenu i golemom prostranstvu.

Kremlj nastavlja poticati rat u Čečeniji. Predsjednik je 8. lipnja postavio Ahmeta Hadži Kadirova da upravlja Čečenijom. To ime običan

¹⁰ Политковская, Анна: «Чечня- часть России, а чеченцы- нет», (www.novayagazeta.ru, 6. studenog 2006.)

¹¹ Политковская, Анна: «Пытки на горе», (www.novayagazeta.ru, 28. listopada 2006.)

čečenski narod povezuje s ratom i sukobom»- pisala je Politkovska.¹²

Novinarka *Nove gazete* bavila se i humanitarnim radom. Nekoliko puta je boravila u logorima za izbjeglice u Dagestanu, Ingušetiji i Čečeniji. U prosincu 1999. godine uspjela je iz staračkog doma u Groznom izvesti 89 staraca. Ali, u ljeto 2000. godine njih dvadeset dvoje bili su vraćeni u Grozni, čime se provodila propaganda da se život u Čečeniji nastavlja. Ana je skupila pomoć i otišla u Grozni, gdje nije bilo ni vode, ni lijekova, ni hrane, a ni odjeće. O tome je pisala u članku «Moskva, Grozni starački dom».¹³

Prvi pokušaj ubojstva Politkovska je preživjela 2004. godine, kada je išla u Beslan pregovarati s teroristima koji su kao taoce držali djecu. U avionu joj je nakon posluženog čaja pozlilo. Poslije se pokazalo da je to bio pokušaj trovanja.

Postoji nekoliko verzija o ubojstvu Ane Politkovske. Smatra se da je čečenski premijer Ramzan Kadirov naručio njezino ubojstvo jer ga je u posljednjem članku «Kazneni dogovor» nazvala «kukavicom naoružanom do zuba». Ili da neko želi okriviti Kadirova pred predsjedničke izbore.

Jedna od verzija jest da je sam Putin naredio da je uklone ili ju je ubio netko tko mu je na taj način želio čestitati rođendan. Naime, ubijena je 7. listopada na 54. Putinov rođendan.

Ubojstvo Politkovske je uzburkalo javnost i državna tijela nisu mogla ostati po strani.

Putin priznaje da je novinarka kritizirala politiku Kremlja, ali misli kako je njezin utjecaj na politički život Rusije minimalan.

«Ubojstvo Politkovske je odvratno po svojoj okrutnosti. Nitko tko ju je ubio, neće proći nekažnjeno. To ubojstvo čovjeka, žene i majke upereno je protiv naše zemlje, protiv ruske vlade i Čečenije. Ovo ubojstvo je donijelo više štete nego članci koje je Politkovska pisala. Istragu o ubojstvu vode profesionalci i postoje određeni rezultati. Koliko mi je poznato, rođaci pokojne novinarkе su zadovoljni istragom» - rekao je Putin.

Postoji još jedna verzija – naime, da su ju smaknule obavještajne

¹² Политковская, Анна: «Супермаркет война», (www.novayagazeta.ru, 6. studenog 2006.)

¹³ Политковская, Анна: «Москва- Грозный, дом престарелых», (www.novayagazeta.ru, 28. listopada 2006.)

službe. Odgovarajući na optužbe, predstavnici obavještajne službe rekli su da ako su oni željeli ukloniti Politkovsku, lakše bi to učinili na području Sjevernog Kavkaza.

Ruski analitičari tvrde da je ubojstvo Ane Politkovske zapravo zagorčalo život i Putinu i Kadirovu. Ali, to što je Politkovska ubijena neposredno prije Putinova posjeta Njemačkoj svjedoči da se radi o političkoj provokaciji, usmjerenoj protiv Putina i Kadirova. Rusko javno mnijenje i politička elita Zapada imaju površnu logiku, na koju su računali naručitelji ubojstva. Na konferenciji za novinstvo o sastanku Rusija – Europska unija Putin je izjavio kako treba pamtiti i druga ubojstva novinara, npr. ono američkog novinara ruskog podrijetla Pola Hlebnikova. On je izrazio žaljenje što je Vrhovni sud Ruske Federacije opravdao osumnjičene Kazbeka Dukuzova i Muza Vahaeva, ali nema pravo miješati se u rad suda. Ruski analitičari su zaključili da se sva sablažnjiva ubojstva događaju prije važnih svjetskih susreta, samita i sličnog.

Početak studenog Rusija se ponovno našla u središtu skandala. Bivši obavještajac Aleksandar Litvinenko umro je u londonskoj bolnici od trovanja polonijem 210. Jedno od objašnjenja njegova ubojstva jest da je znao tko je ubio Anu Politkovsku, jer se prethodnog dana sastao s Marijem Skaramelijem kojemu je predao papire o novinarkinom ubojstvu.

Pomoćnik predsjednika Ruske Federacije Igor Šuvalov izjavio je da su ubojstva novinarkе Ane Politkovske i bivšeg oficira FSB-a planirana i usmjerena protiv Rusije i ruske vlasti. Međutim, ti tragični događaji neće utjecati na primanje Rusije u svjetsku trgovinsku organizaciju.

Ruski deputat partije «Единая Россия» Aleksandar Hinštejn tvrdi kako postoji plan na Zapadu, kojemu je svrha diskreditirati rusku vlast i obavještajne službe kao i predsjednika Putina te da na taj način likvidira predstavnike i ideologe liberalnog dijela ruske politike. Naime, više je nego očito da su trovanje Gajdara u Dublinu, kojem je pozlilo na gospodarskom forumu te ubojstva Litvinenka i Politkovske povezani.

Ali, javno mnijenje u Rusiji je podijeljeno. Prema istraživanjima ruske službe BBC, 64% ispitanika smatra da ubojstvo Politkovske odražava stanje u sadašnjoj Rusiji, dok 6% ispitanika smatra da je to siguran znak nemoći vlasti.

Ono što povezuje spomenuta ubojstva jest da počinitelji nisu pronađeni. Osumnjičeni su prije ili poslije bili pušteni na slobodu. Ali, kakva

ironija, poslije smrti svaki od ovih novinara je dobio medalju za hrabrost. Većina nagrada za mlade i talentirane novinare nazvana je njihovim imenima.

Ruska Federacija novinara je pozvala UN da stane na čelo kampanje koja traži da se kazne počinitelji tih zločina.

Godine 2007. u Velikoj Britaniji trebala je biti objavljena knjiga Ane Politkovske *Drugo nebo*. U njoj je Ana napisala: «Prije nekog vremena Vladislav Surkov, zamjenik administracije predsjednika, rekao je da postoje neprijatelji, do čijeg saznanja možemo doprijeti, a postoje neprijatelji s kojima se nemoguće dogovoriti». Zato moraju očistiti političku arenu - komentirala je Politkovska. Oni ju pokušavaju očistiti od mene i onih koji su mi slični.

Većina političkih analitičara slaže se u jednom - da je ubojstvo Ane Politkovske otvorilo novu stranicu u povijesti suvremene Rusije. Nažalost, možemo zaključiti da se krvave 1990-te vraćaju u Rusiju.

Bibliografija

Malović, Stjepan: *Osnove novinarstva, Golden marketing*, Zagreb, 2005.

Gavranović, Ante: *Medijska obratnica*, ICEJ, Zagreb, 2006.

Политковская, Анна: Чечня- часть России, а чеченцы- нет, (www.novayagazeta.ru, 6 novembar 2006)

Политковская, Анна: Москва- Грозный, дом престарелых, (www.novayagazeta.ru, 28 oktobar 2006)

Политковская, Анна: «История одной свастики», (www.novayagazeta.ru, 28. listopada 2006.)

Политковская, Анна: «Пытки на горе», (www.novayagazeta.ru, 28. listopada 2006.)

Политковская, Анна: «Село- концлагерь», (www.novayagazeta.ru, 6. studenog 2006.)

Политковская, Анна: «Супермаркет война», (www.novayagazeta.ru, 6. studenog 2006.)

Политковская, Анна: «Солдат продали в рабство», (www.novayagazeta.ru, 6. studenog 2006.)

Политковская, Анна: «Клетка для беженца», (www.novayagazeta.ru, 6. studenog 2006.)

Смирнова, Мария: «Мемориал погибших журналистов», (www.memorial.marshpamyati.org, 20. listopada 2006.)

Демченко, Владимир: «Убийцы Дмитрия Холодова на свободе», (www.izvestia.ru, 20. listopada 2006.)

Буторина Екатерина, Шварев Александр: «Убийство Дмитрия Холодова вновь признано нераскрытым», (www.vremya.ru, 20. listopada 2006.)

«50 лет назад родился Влад Листьев», (www.1tv.ru, 22. listopada 2006.)

«Суд оправдал всех обвиняемых в убийстве Дмитрия Холодова», (www.lenta.ru, 20. listopada 2006.)

«Страсбургский суд рассмотрит дело Холодова», (www.grani.ru, 23. listopada 2006.)

Гюльнар, Бек- Мухамед: «Кому мешал Пол Хлебников» (www.news.bbc.co.uk, 24. listopada 2006.)

Власова Екатерина, Добрынина Екатерина: «За что убили Пола Хлебникова», (www.rg.ru, 25. listopada 2006.)

Агентство ИТАР-ТАСС: «Присяжные оправдали троих обвиняемых в убийстве журналиста Пола Хлебникова» (www.izvestia.ru, 28. listopada 2006.)

Пыльнова Дарья, Шкрылев Дмитрий: «Расплата за достоверность», (www.novayagazeta.ru, 29. listopada 2006.)

Полежаев, Николай: «Пол Хлебников умер в застывшем лифте», (www.utro.ru, 30. listopada 2006.)

Дубинская, С: «Памяти Ларисы Юдиной», (www.novayagazeta.ru, 2. studenog 2006.)

Михалыч, Сергей: «Ниточка для прокуратуры», (www.novayagazeta.ru, 2. studenog 2006.)

Редакция: «Глава Калмыкии продолжает уничтожать убитого журналиста», (www.novayagazeta.ru, 2. studenog 2006.)

Скворцова, Елена: «Смерть поджидала на лестнице», (www.novayagazeta.ru, 5. studenog 2006.)

24. Власова, Ирина: «Он делал честное телевидение. 10 лет как нет Влада Листьева», (www.new.izv.ru , 21. listopada 2006.)